

bogactwa, a brak umiejętności w postępowaniu badawczym mogłyby przynieść negatywne skutki. Z takim zagrożeniem autor poradził sobie z łatwością, jaka cechuje dojrzałych badaczy. Wykazał się także właściwym dystansem przy ocenie rozwiązań systemowych w zakresie organizacji polskiego rynku wydawniczego w okresie PRL-u – z szacunkiem odnosząc się do dokonań „Naszej Księgarni” – równocześnie bez kompleksów poddając ocenie dorobek oficyny.

Dobra znajomość materiału i właściwe przygotowanie do pracy z nim oraz rozwaga cechująca piśmiennictwo Michała Rogoża zaowocowały obiektywizmem, o który niełatwo dzisiaj badaczom, w ocenie zjawisk zaistniałych w niedalekiej perspektywie czasowej. W kilku przypadkach nawet udało się autorowi zweryfikować dotychczasowe ustalenia i błędy (por. m.in. s. 37, 40, 68–69, 93, 103, 173). Niezaprzeczalnym atutem pracy Rogoża – dla jej potencjalnych czytelników – obok jasnej konstrukcji, staranności w odniesieniu do elementów formalnych, jest również nienaganna polszczyzna autora.

Książka autorstwa Michała Rogoża z całą pewnością na długi czas stanie się ważnym wyjściowym materiałem źródłowym i podstawą szczegółowych dociekań dla badaczy kilku dyscyplin (m.in. bibliologów, językoznawców, pedagogów czy literaturoznawców). Specjalnego znaczenia rozprawa nabiera w obliczu braku poważnych prac poświęconych najnowszej historii polskiego edytorstwa. Także dla zainteresowanych dobrymi wzorcami i świadomych uczestników rynku prasy dziecięcej (wydawców, autorów, redaktorów itp.) może stanowić cenne źródło inspiracji w ich pracy.

Dzięki starannej edycji, za którą odpowiada Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego, ciekawej okładce i rozsądnej cenie omawiana pozycja ma szansę dotrzeć do szerszej grupy odbiorców zainteresowanych szeroko rozumianymi zagadnieniami prasy dla dzieci i młodzieży.

Dorota Degen

Instytut Informacji Naukowej i Bibliologii Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu

Problematyka Ukrytego Internetu nurtuje specjalistów informacji już od końca lat 90. minionego stulecia, kiedy to okazało się, że ogólnodostępne wyszukiwarki internetowe indeksują i przeszukują zaledwie niewielki wycinek wciąż rozrastających się zasobów światowej sieci informacyj-

Jane Devine, Francine Egger-Sider,
Going beyond Google: the Invisible
Web in learning and teaching,
London: Facet Publishing 2009,
156 s., ISBN 9781856046589

nej. Problem narastał wraz z pojawieniem się i szybką monopolizacją rynku przez wyszukiwarkę Google. Wówczas zaczęły ukazywać się publikacje charakteryzujące zjawisko, opisujące możliwe rozwiązania, w których postulowano upowszechnienie wiedzy o Ukrytym Internecie i alternatywach wyszukiwawczych wśród użytkowników sieci. Brakowało jednak wzorów i standardów kształcenia w tej materii. Publikacja Jane Devine i Francine Egger-Sider doskonale wypełnia tę lukę. Obie autorki są długoletnimi pracownicami biblioteki LaGuardia Community College w Nowym Jorku, gdzie od lat szkolą użytkowników w zakresie wyszukiwania informacji. Przykładem działań autorek na tym polu może być cykl warsztatów z zakresu przeszukiwania Ukrytego Internetu prowadzony w 2003 r., którego następstwem jest aktualizowane szkolenie zamieszczone na stronach internetowych macierzystej biblioteki¹.

Recenzowana pozycja składa się z siedmiu rozdziałów. Mimo że przybliży ona problematykę Ukrytego Internetu (rozdział pierwszy) oraz zachowania użytkowników poszukujących informacji za pomocą narzędzi dostępnych w sieci (rozdział drugi), to merytorycznie wykracza jednak poza charakterystykę samego zjawiska.

Najciekawszą częścią książki jest rozdział trzeci, tj. zestawienie propo-

zycji szkoleń studentów² z zakresu Ukrytego Internetu, przygotowanych zgodnie ze standardami kształcenia informacyjnego (ang. *information literacy*) opracowanymi przez Association of College and Research Libraries i American Association of School Librarians. Pozwala to określić, jakich kompetencji i umiejętności powinni nabyć użytkownicy w wyniku tak przeprowadzonego szkolenia. Zarówno w rozdziale trzecim, jak i czwartym autorki podają przykłady zastosowania sieci WWW do zbierania informacji oraz udzielają wskazówek dotyczących odpowiednich metod odnajdywania i wykorzystywania danych zgromadzonych w ten sposób. Szczególnie cenne są przykładowe zadania, ćwiczenia dla studentów wraz z sugerowanymi propozycjami ich rozwiązywania – wskazują na często popełniane błędy i zaniechania, co w prosty sposób pozwala na wyeliminowanie ich w procesie kształcenia.

W rozdziale piątym Devine i Egger-Sider prezentują różne rodzaje strategii wyszukiwawczych pomocne w przeszukiwaniu zasobów Sieci Głębokiej (ang. *Deep Web, Hidden Web*). Wykorzystywanie Ukrytego Internetu w procesie zbierania informacji zostało tu zobrazowane na podstawie studium przypadku, tj. z zastosowaniem konkretnych narzędzi wyszukiwawczych, strategii i metod selekcji zgromadzonego materiału.

Kolejny rozdział książki przybliża przykładowe narzędzia do eksplo-

¹ J. Devine, F. Egger-Sider, *Beyond Google: The Invisible Web* [on-line]. LaGuardia Community College. Library Media Resources Center [dostęp 10 sierpnia 2010]. Dostępny w World Wide Web: <http://library.laguardia.edu/invisibleweb>.

² Autorki skupiają się na studentach college'ów i uczelni wyższych.

atacji Sieci Głębokiej. Jest to zadanie trudne i z góry skazane na częściowe niepowodzenie z powodu dużej płynności i zmienności sieciowych narzędzi wyszukiwawczych. Autorki skupiają się na bardzo powierzchownym opisanu nielicznych narzędzi wyszukiwawczych, nie zagłębiając się w ich typologię, która pozwoliłaby uniknąć części problemów związanych z dezaktualizacją treści. Zaprezentowana klasyfikacja w wielu miejscach jest błędna lub niezgodna z przyjętymi kanonami podziału narzędzi wyszukiwawczych w literaturze światowej z tego zakresu. Wydaje się, że ten rozdział pracy jest nieprzemyślany i w części już nieaktualny – kilka opisanych serwisów istnieje obecnie w zupełnie innej formie niż ta opisana w publikacji. Pogłębiona typologia narzędzi pozwalałaby osobom przygotowującym szkolenia użytkowników w zakresie Ukrytego Internetu na zastąpienie zmienionych lub zlikwidowanych narzędzi innymi, o podobnym charakterze lub funkcjach.

Rozdział siódmy, podsumowujący pracę, powraca do kwestii charakterystyki ukrytych zasobów internetowych. Opisuje ich rozmiar i zmienność – nowe technologie, które wpływają na płynność granic pomiędzy zasobami sieci powierzchniowej, ogólnodostępnej, a Ukrytym Internetem. Wydaje się, że rozdział ten powinien być włączony do części otwierającej publikację, gdyż zmienna natura sieci wpływa zarówno na kwestię doboru strategii, jak i narzędzi wyszukiwawczych.

Omawiana pozycja została uzupełniona trzema aneksami. Pierwszy z nich to niewielka bibliografia załącznikowa obejmująca literaturę związaną z zagadnieniem Ukrytego Internetu, wyszukiwania informacji oraz zachowań użytkowników informacji. Drugi, w zamyśle auterek, ma być spisem dodatków użytecznych przy tworzeniu własnego projektu szkoleniowego w zakresie Ukrytego Internetu. Zawiera on przykładowe grafiki charakteryzujące zjawisko, spis materiałów audio i video związanych z tematyką Ukrytego Internetu, dostępnych on-line, wzorcowe kursy i tutoriale internetowe służące jako pomoc w edukacji z zakresu wyszukiwania informacji i Ukrytego Internetu oraz weblogi dotyczące tej tematyki. Załącznik trzeci to przedrukowane za zgodą Association of College and Research Libraries standardy w zakresie kształcenia informacyjnego.

Going beyond Google to pozycja ważna i potrzebna wśród innych publikacji związanych z Ukrytym Internetem. Pozwala na wypracowanie standardów kształcenia użytkowników przez bibliotekarzy, biblioteki i inne instytucje edukacyjne. Choć spojrzenie auterek na wiele kwestii odnosi się do specyfiki amerykańskich zasobów informacyjnych i bibliotek, praca jest warta polecenia bibliotekarzom naukowym, osobom zainteresowanym edukacją informacyjną, a także użytkownikom Internetu, którzy już wiedzą, że Google to niejedynie narzędzie wyszukiwawcze, ale nie wiedzą, w jaki sposób do-

trzeć do głębokich zasobów informacyjnych sieci. Autorki publikacji mają nadzieję, że upowszechnienie wiedzy, a tym samym zapotrzebowania na zasoby Ukrytego Internetu da bodziec do rozwoju nowych technologii, któ-

re rozwiążą problem z dostępem do niego.

Natalia Pamuła-Cieślak

Instytut Informacji Naukowej i Bibliologii Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu

Zagadnienie cenzury było już wielokrotnie poruszane w literaturze, zwłaszcza w kontekście transformacji ustrojowej w Polsce po roku 1989. Z najbardziej aktualnych publikacji warto wymienić w tym miejscu choćby opracowanie Zbigniewa Romka *Cenzura w PRL. Relacje historyków* (Warszawa 2000), pozycję *Cenzura PRL. Wykaz książek podlegających niezwłocznemu wycofaniu* (Wrocław 2002) oraz omówienie Tomasza Strzyżewskiego *Matrix czy prawda selektywna? Antycenzorskie retrospekcje* (Wrocław 2006). Nowością wydawniczą dedykowaną tej problematyce jest także praca Bartłomieja Paszyłka *Książki zakazane*, opublikowana w październiku 2009 r. pod znakiem Wydawnictwa Park¹, w ramach cyklu „Literatura i Kontrowersje”².

Bartłomiej Paszyłek, *Książki zakazane*, Warszawa–Bielsko-Biała: Wydawnictwo Szkolne PWN 2009, 358, [2] s., il. („Literatura i Kontrowersje”), ISBN 978-83-262-0216-2

Książki zakazane, polecane zarówno przez portal internetowy Onet.pl, jak i „Bluszcz” – czasopismo o ambicjach literackich, wpisują się w nurt szczególnie popularnych w ostatnim okresie kompendiów wiedzy przybliżających czytelnikowi konkretne zagadnienia, jak np. kilkakrotnie wydawana *Wiedza o kulturze* Anity Włodarczyk-Ku-

omawianą są to: *Kobiety w literaturze* Magdaleny Goik (Warszawa–Bielsko-Biała 2009), książka prezentująca wizerunki kobiet na obszarze szeroko pojętej literatury – autorki, postacie fikcyjne, jak i kobiety-muzy, których postać i działalność zainspirowały twórców, oraz *Bunt literatów* Olgi Romańskiej-Maliny (Warszawa–Bielsko-Biała 2009), omawiający pozycje przemilczane i pomijane w programach szkolnych, a które w znaczący sposób wpłynęły na rozwój literatury, tworząc jej współczesny obraz. Por. [*Literatura i kontrowersje*] [on-line]. Wydawnictwo Park [dostęp 10 sierpnia 2010]. Dostępny w World Wide Web: http://www.park.pl/ksiegarnia/index.php?nr_sesji=21728126556987521315&ksiegarnia=E&tryb=seria&id_serii=53.

¹ Oficyna Park, obecna na rynku od 1990 r., specjalizowała się w publikacjach z zakresu prawa i ekonomii oraz materiałach edukacyjnych, takich jak: słowniki, leksykony, tablice czy poradniki językowe. W wyniku umowy o przeniesieniu autorskich praw majątkowych, zawartej we wrześniu 2007 r., Park został przejęty przez Wydawnictwo Szkolne PWN. Por. *O nas* [on-line]. Wydawnictwo Park [dostęp 10 sierpnia 2010]. Dostępny w World Wide Web: http://www.park.pl/ksiegarnia/o_nas.php?nr_sesji=21728126556987521315.

² Seria ta została uruchomiona w 2009 r. i obejmuje obecnie trzy publikacje. Poza pozycją